

Samenwerking regio IJssel-Vecht bij beschermd wonen en maatschappelijke opvang

De transitie beschermd wonen vraagt inhoudelijk en financieel om samenwerking tussen gemeenten. Hoe kun je financiële afspraken zo inrichten dat je recht doet aan ieders verantwoordelijkheden?

Negen gemeenten in de Regio IJssel-Vecht hebben ervoor gekozen om samen de financiële verantwoordelijkheid voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang te dragen. Elke gemeente heeft daarbij een passend aandeel in financiële voor- of nadelen. Dit wordt verrekend aan het eind van het boekjaar. Vanaf 1 januari 2019 ontvangen alle gemeenten vooraf financiële middelen voor lokale uitgaven, bijvoorbeeld voor ambulante thuisbegeleiding.

Regionale samenwerking

De gemeenten in de regio werkten altijd al goed samen, en nog meer sinds de aanloop naar de decentralisaties in het sociaal domein, vertelt senior-adviseur Lauris van Eekeren. 'Voorzieningen zijn gespreid in de hele regio en we zijn samen verantwoordelijk. Een aantal coördinerende en uitvoerende taken zijn belegd bij de centrumgemeente Zwolle.' Om maximaal helderheid te scheppen zijn de samenwerkingsafspraken vastgelegd in een convenant. Bewust een lichte variant, zodat er voldoende ruimte is om mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen.

Regionale toegang

De gemeenten maken gezamenlijk afspraken welke voorzieningen lokaal of juist regionaal worden georganiseerd. De toegang is regionaal georganiseerd in samenhang met de lokale toegang via gemeenten tot Wmo- en jeugdhulpvoorzieningen. De GGD IJsselland was al verantwoordelijk voor de toegang van de maatschappelijke opvang, die van beschermd wonen is daaraan toegevoegd sinds 2015. De centrumgemeente Zwolle heeft daarvoor namens de regiogemeenten een dienstverleningsovereenkomst gesloten met de GGD. Alle gemeenten hebben mandaat gegeven aan de GGD om te beslissen wie toegang krijgen tot beschermd wonen en de maatschappelijke opvang. Mensen die het thuis met alleen begeleiding niet meer redden, worden door de lokale Wmo-toegang 'warm overgedragen' aan de GGD. Die onderzoekt welke vorm van beschermd wonen passend is. 'Dat hebben we welbewust zo gedaan om maximaal de mogelijkheden aan de voorkant te benutten, en om te voorkomen dat cliënten van het kastje naar de muur worden gestuurd,' zegt Van

Eekeren. Cliënten die niet in één van de gemeenten zelfstandig wonen (bijvoorbeeld daklozen of inwoners die zonder vaste verblijfplaats uitstromen uit het medisch verblijf ggz) gaan rechtstreeks naar de Centrale Toegang van de GGD IJsselland.

Veranderagenda

Het contracteren van aanbieders is ook regionaal belegd bij de centrumgemeente, die geregeld afstemt met de regiogemeenten. Beleidsmatige afspraken worden gemaakt in het regionaal overleg onder voorzitterschap van de centrumgemeente. Zes maal per jaar ambtelijk, vier maal per jaar bestuurlijk overleg. Daarnaast worden themabijeenkomsten gehouden over onderwerpen. Voor projecten en klussen worden aparte werkgroepen gevormd. Zo zijn er in 2018 themabijeenkomsten gehouden over monitoring en over verschillende mogelijkheden voor contractering.

De regionale veranderagenda beschermd wonen-maatschappelijke opvang is in alle gemeenten vastgesteld. De nota is mede gebaseerd op de visie van de Commissie Toekomst beschermd wonen (Commissie Dannenberg): cliënten wonen waar mogelijk thuis en krijgen in de wijk ondersteuning op maat. 'De aanpak is erop gericht, mensen in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te wonen. Ook willen we meer doorstroming en uitstroom mogelijk maken,' zegt Van Eekeren. Dit vraagt dat meer zelfstandige en betaalbare woningen beschikbaar komen in alle samenwerkende gemeenten, een prioriteit in de samenwerking. De gemeenten hebben besloten dat ze allemaal zorgen voor een passend aantal woningen in de periode 2017-2018 om de 'prop' in de uitstroom zoveel mogelijk op te lossen.

Financiële afspraken

De gemeenten hebben afgesproken dat de centrumgemeente Zwolle jaarlijks maximaal 2,5% van het rijksbudget voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen inhoudt voor het dekken van de regionale uitvoeringskosten, waaronder de regionale toegang, maar ook de kosten van de beleidscapaciteit en het contractmanagement bij de centrumgemeente. Het resterende budget is beschikbaar voor voorzieningen voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen.

Budgettaire voor- en nadelen op het terrein van beschermd wonen en maatschappelijke opvang worden na afloop van het boekjaar door de centrumgemeente verrekend. Dat gebeurt op basis van een passend aandeel per gemeente, waarbij de omvang per gemeente van de Wmo-integratie-uitkering is benut. Alle Wmo-integratie-uitkeringen worden bij elkaar opgeteld (= 100%). Het percentuele aandeel van elke gemeente van dat totaal, is hetzelfde als het

Vivienne Greveling, beleidsmedewerker Wmo Ommen en Hardenberg

'Een kans om te investeren in lokale innovatie'

'In de regio pakken wij steeds meer dingen samen op rond beschermd wonen, bijvoorbeeld op de thema's PGB of contractering'. In Ommen en Hardenberg hebben wij een stuurgroep opgericht met collega's van alle geledingen: Wmo, veiligheid, wonen, jeugd, werk & inkomen, wijkteams en inkoop. Wij brengen in kaart wat wij lokaal moeten gaan doen en wat wij regionaal blijven uitvoeren. Het uitgangspunt is dat we onze inwoners in hun eigen omgeving ondersteunen. De financiële afspraken sluiten daar goed op aan. Het plan om de reserve te verevenen biedt de gemeenten in de regio een kans om te investeren in de transitie. Met de keuze voor een systeem van vooraf begroten, kun je wellicht nog beter inzetten op lokale innovatie. Als je het geld achteraf krijgt, ben je tenslotte weer een jaar verder. Maar je moet er hoe dan ook rekening mee houden dat het kan tegenvallen. Een deel van de teruggestorte reserve houden wij dan ook achter de hand.

percentage waarmee de gemeente deelt in meevalers en verliezen: het 'passend aandeel'. Van Eekeren vertelt dat in de praktijk nog geen geld is verrekend. 'In het eerste jaar ontstond er een voordeel, besloten is om dat voordeel te reserveren in een bestemmingsreserve bij de centrumgemeente, voor mogelijke nadelen in de toekomst. 'Dat bleek al snel nodig want in 2016 hadden we een nadeel.'

Begroten of verevenen

Uit de visie vloeit voort dat mensen met een psychische of sociale kwetsbaarheid vaker thuis wonen met ambulante begeleiding en minder in het beschermd wonen. Dit leidt logischerwijs tot meer uitgaven lokaal, en minder regionaal. In 2017 ontstond dan ook een regionaal voordeel. Van Eekeren: 'Recent is besloten de voordelen laten vrijvallen aan gemeenten. Het idee is dat gemeenten de transformatie daarmee verder mogelijk kunnen maken. De wethouders hebben ook besloten met ingang van 2019 dit deel van het budget door te decentraliseren. Gemeenten ontvangen op begrotingsbasis al middelen om vormen van beschermd thuis mogelijk te maken. Daarmee wordt de beweging naar de voorkant ook financieel gefaciliteerd.'

Het besluit duidt er op dat de regio in de volgende fase is aangeland. 'De beweging is op gang gekomen, mensen worden langer zelfstandig geholpen in lijn met de regionale visie en uitvoering die aansluiten

bij de ideeën van de commissie Dannenberg. Ook worden er tussenvormen van begeleid wonen en intensieve thuisbegeleiding geïntroduceerd die minder intensief zijn dan beschermd wonen 24/7,' zegt Van Eekeren. Hij signaleert ook dat 'aan de achterkant' vanuit andere kaders (Wlz, ZvW) een doelgroep met zwaardere problematiek instroomt dan voorheen. 'Dit leidt tot 'zorgverzwaring': de cliëntgroep die gebruik maakt van beschermd wonen wordt kleiner, maar de mensen met complexere problemen blijven over. Ook komt een groep mensen met zware problemen binnen door de ambulantisering in de GGZ, maar vooral ook de verkorting van de doorlooptijden in het medisch verblijf ggz.'

Kenmerken van de aanpak in de regio IJssel-Vecht

- Van meet af samenwerken en beslissen
- Uitgangspunt: alle gemeenten zijn medeverantwoordelijk
- De centrumgemeente doet de contractering, beleidscoördinatie en de aansturing van de regionale toegang
- Gemeenten krijgen vanaf 1 januari 2019 middelen vanuit decentralisatie-uitkering beschermd wonen om lokaal intensieve ondersteuning te bieden
- Risico's samen delen maar lokaal organiseren
- Voor- en nadelen achteraf verevenen naar rato van de Wmo-integratie-uitkering

De formele centrumgemeenteregio Zwolle heeft zichzelf vanaf 1 januari 2018 in tweeën verdeeld. Zes gemeenten (de Noord-Veluwe) functioneren als zelfstandige regio. Van deze gemeenten is Harderwijk nu de trekker. Het andere deel (negen gemeenten) werkt samen verder als regio IJssel-Vecht. De reden van de verzelfstandiging is dat de centrumgemeenteregio Zwolle vrij groot was, een kleinere schaal past beter bij het karakter van de transformatieopgave en de andere regionale samenwerkingsverbanden in het sociaal domein.